

DAGENS FRÅGOR

”God publicistisk sed”?

Göteborgs-Tidningen (fp) har angripit förra numret av Sv.T. och blivit citerad av Dagens Nyheter (fp). DN sätter rubriken ”Nysvensk tidskrift?” över sitt referat, varmed man tycks vilja antyda, att Sv.T. hyser sympati för den s. k. nysvenska rörelsens åskådning. Orsaken därtill skulle vara, att tidskriften innehöll en artikel av fil. kand. Henric von Schwerin, som är verksam inom den nämnda politiska organisationen.

Vi finner G-T:s och DN:s journalistik anmärkningsvärd från principiell publicistisk synpunkt. För Sv.T. har ledstjärnan alltid varit att publicera artiklar under respektive författares eget namn, när vi anser de framförda synpunkterna vara av sådant intresse, att de berättigar artiklarnas införande i tidskriften. Vederbörandes partipolitiska hemvist är därvidlag av underordnad betydelse. Svensk Tidskrift har glädjen att i sin medarbetarstab inrymma också ett stort antal personer utan anknytning till högerpartiet: radikaler, liberaler och socialdemokrater. Att en artikel införes betyder dock inte, att tidskriftens redaktion står bakom innehållet i artikeln. För detta svarar författaren själv. Vad som däremot säges på den osignerade ledareavdelningen och under rubriken Dagens frågor står givetvis tidskriftens redaktion för.

Vi trodde, att detta var självklara redigeringsprinciper, som följdes av de flesta tidningar och tidskrifter. Då

von Schwerin skriver en artikel i Sv.T. betyder detta naturligtvis inte, att tidskriften ansluter sig till författarens åsikter och naturligtvis inte heller, att von Schwerin ansluter sig till tidskriftens uppfattningar. Lika litet blir t. ex. Folket (s) ”nysvensk” på grund av von Schwerins relativt flitiga medarbetarskap i tidningen, inte ens då han skriver om organisationerna i Sverige. Vi menar, att pressfrihet också innebär, att så många olika uppfattningar som möjligt skall beredas tillfälle att framträda och finner det beklagligt, om detta synsätt numera icke helt delas på den liberala sidan.

Nu hör det till saken, att von Schwerins nysvenska uppfattning knappast kommer till uttryck i den åsyftade artikeln, vilket också i förbifarten medges av G-T. En propagandaartikel för den nysvenska korporatismen skulle sakna intresse för Sv.T. Korporatismen som sådan betraktas i modern konservativ åskådning som något verklighetsfrämmande och icke önskvärt. Dess roll som ”världsfrälsarmyt” i den nysvenska åskådningen saknar på det hela taget intresse utanför de troendes led. Men därav följer inte, att det skulle vara tabu att diskutera de korporativistiska tendenserna i dagens samhälle, ej heller att det skulle vara felaktigt att påpeka svagheter i vårt nuvarande demokratiska system och enkannerligen då förhållandet mellan statsmakterna, regeringen och riksdagen, å ena sidan och organisationerna å den andra sidan. Att belysa dessa

problem ingick i författningsutredningens direktiv, ehuru man icke lyckades därmed. Det var dessa frågor som von Schwerin i egenskap av samhällsvetare på ett intresseväckande sätt tog upp med utgångspunkt från Nils Elvanders bok "Intresseorganisationerna i dagens Sverige".

Enligt G-T skulle det innebära en "skärpning av högertonen" i Sv.T., att von Schwerin tycker illa om "teknokraternas logiska rationalism" och den liberala "trolöshetsfilosofien". Teknokratiens verkningar på gott och ont tål verkligen att diskuteras. Det har också tidigare gjorts ingående i Sv.T. Vad beträffar den liberala "trolöshetsfilosofien" har den förvisso ingen anhängare i Sv.T. Vi tror inte heller, att denna filosofi utgör en allmänt erkänd ingrediens i dagens liberala åskådning, och såvitt vi vet står minst en stor liberal göteborgstidning i hög grad främmande för "trolöshets"-idéerna.

G-T ogillar vidare innehållet i den debattartikel om konservatismen, som författats av fil. stud. Claes G. Ryn. För vår del finner vi artikeln vara av intresse, vilket icke är liktydigt med att vi skriver under på författarens teser. Det var därför vi inbjöd till debatt.

Att G-T betecknar de citat från Sv.T. 1936, som vi berett plats som "passbitar", såsom "reaktionära" förvånar oss. Vi har trott och vår läsekrets menar, att det kan ha sitt intresse att ta del av Sv.T:s uppfattningar för trettio år sedan, då tidskriften redigerades av den mycket moderat-konservative professor Elis Håstad.

Sv.T. skall gärna ta upp en seriös diskussion i sak med G-T, då så kan anses påkallat. Däremot kommer vi aldrig att ansluta oss till någon politisk kättarjakt på människor med annan politisk grunduppfattning än den Sv.T:s redaktion hyser. Vi vill inte

medverka till att skapa politiska martyrer. Skulle G-T eller DN införa någon artikel av exempelvis fil. kand. Henric von Schwerin, kommer vi inte därmed att i en eventuell polemik betrakta någon av tidningarna som "ny-svensk", lika litet som vi betraktade Dagens Nyheter som kommunistisk, då man publicerade Peter Weiss' famösa Vietnamartikel.

Att ett artikelurval i första hand bestäms av en tidnings eller tidskrifts "policy" är en sak. En helt annan är att falla offer för maccarthysism. Då, förmenar vi, kränker man god publicistisk sed, sådan den bör uppfattas i ett demokratiskt samhälle.

Hr Nilsson i FN

Utrikesminister Torsten Nilsson har, som allom bekant, avsevärda bekymmer med sin regeringskollega Olof Palme. På längre sikt gäller det att hindra denne att bli statsminister Erlanders efterträdare. Vilken framgång hr Nilsson kan få i denna vällovliga strävan återstår att se — för närvarande verkar det onekligen som om hr Palme hade ett så säkert grepp om dörrhandtaget att det blir svårt att knuffa undan honom. På kortare sikt har hr Palme å sin sida gjort vad han kunnat, vilket inte är litet, för att förarga Torsten Nilsson genom att träda denne i ämbetet med utrikespolitiska deklARATIONER: man minns det herostratiskt ryktbara s. k. Vietnammanifestet i Gävle. Mot bakgrunden av sådana prestationer har hr Nilsson själv kommit att framstå som representant för förnuft och moderation i utrikesfrågorna.

Efter hr Nilssons pompösa deklARATION inför FN:s generalförsamling i början av höstsessionen måste man dessvärre fråga sig om inte detta anseende trots allt varit uttryck för en oförtjänt värdestegring, mera ett resultat av hr Palmes bravader än av ut-

rikesministrarnas egna förtjänster. Även hr Nilsson har tydligen nu känt ett behov av att anpassa sig till den FNL-lobby som framförallt i yngre — mycket yngre — kretsar tycks spela en så oproportionerligt stor roll. På annat sätt kan man svårligen förstå den kostliga beskrivningen av Hanois attityd att "nordsidan har svårt att besluta sig för överläggningar med motparten" — för den svenske utrikesministrarnas örnblick förefaller detta att vara "frågans kärnpunkt"! Envar, ej minst hr Nilsson, vet ju dock att realiteten är, att USA gång på gång väddjat till nordsidan att komma till förhandlingsbordet men att dessa inviter alltid i brutalaste och mest förolämpande form avvisats av nordsidan, som enligt högljudda försäkringar inte nöjer sig med mindre än vad som i praktiken skulle vara en total amerikansk kapitulation.

Om alltså utrikesministrarnas "analys" av Vietnamproblemet ter sig lika olustig som befängd, gör hans framställning av läget i södra Afrika ett icke mindre betänkligt intryck. Att avsky och i möjlig mån bekämpa den sydafrikanska apartheidpolitiken är en sak — om en sådan inställning råder som bekant den mest massiva enighet i vårt land. En helt annan sak, av djupt oroande prejudicerande innebörd, är att som hr Nilsson utan omsvep eller nyansering hävda, att apartheidproblemet "måste betecknas som ett hot mot den internationella freden och säkerheten". Vad innebär denna, från det afroasiatiska blocket övertagna, tolkning annat än ett försvar för en korstågspolitik mot Sydafrika som står i skarpast tänkbara kontrast till hela den idé på vilken Förenta Nationerna byggdes upp? För närvarande hotar Sydafrikanska republiken ingen av sina grannar, något sådant har över huvud ej gjorts gällande ens av dess mest energiska kritiker. Vari

består då hotet mot freden? Uteslutande däri att andra stater, främst afrikanska, i allt häftigare ton påyrkar kraftåtgärder utifrån för att bryta apartheidsystemet. Än så länge saknar som känt dessa i ord militanta stater alla militära resurser för att sätta makt bakom orden — något reellt hot mot freden föreligger alltså inte ens från deras sida även om resolutioner och proklamationer låter hotfulla. Detta saknar dock betydelse för den principiella bedömningen, och denna är och förblir att det måste vara ett orimligt hyckleri att som "hot mot freden" utpeka en stat enbart av det skälet att andra stater påyrkar en med våld och intervention genomdriven förändring av samhällssystemet i denna stat. Ett hyckleri så uppenbart att givetvis även Torsten Nilsson inser det — men till vilket han utan märkbar olust själv ansluter sig.

Norden och EEC

Det har puttrat ordentligt i EFTA-grytan under de senaste månaderna. Överläggningar, uttalanden, resor till Bryssel och danska utspel har avlöst varandra i snabb följd. Händelseutvecklingen har betecknats som intressant och sensationell. Som vanligt är det emellertid svårt att bedöma om det sakligt inträffat något, som kan anses ha fört Europafrågan närmare sin lösning.

Egentligen är det väl så, att den aktivitet riktad mot EEC som skett inom Norden och främst från dansk sida har sin förklaring i att så litet hänt som fört EFTA-länderna närmare EEC. Konsekvenserna av handelssplittringen har däremot börjat bli alltmera kännbara. På allt flera håll börjar man inse vilka följderna blir inom ett par år när de bägge blocken uppnått sitt fullfunktionsstadium. Det är därför inte underligt om man inom näringslivet i Danmark och i

Sverige — och i viss mån även i Norge — känner en stigande oro och vandrakt över att dödläget består. Blir det en lösning snart, frågar man sig, eller är det dags att redan nu anpassa sin etableringspolitik utifrån förutsättningen av en långvarig och bestående handelspolitisk splittring i Europa?

Att den danska regeringen visat den största otålighet och gjort det ena utspelet efter det andra kan ha många förklaringar. Den mest konkreta orsaken är givetvis den alltmer desperata oron över hur det skall gå med den danska jordbruksexporten när EEC inom en nära framtid kör igång sitt gemensamma jordbruksprogram. Det gör det svårt, för att inte säga omöjligt, för danskarna att sälja till den stora och köpstarka västtyska marknaden.

Men situationen är mera komplicerad än så. Danmark är i hög grad beroende av den nordiska marknaden och därför är det inte bara att ensamt ta steget in i EEC — om man skulle vara välkommen. Mot den bakgrunden ter sig också det danska förslaget om ett nordiskt initiativ till en EEC-anslutning naturlig.

Utspelet — eller rättare sagt utspelet — tycks ha åstadkommit oro på sina håll, främst inom de EFTA-kretsar som ivrigast brukar tala om EFTA-solidariteten och om behovet av att stärka EFTA. Ordningen återställdes dock snabbt. Vid Nordiska Rådets ekonomiska utskott i Oslo den 21—22 oktober och vid EFTA-mötet i Lissabon en vecka senare, sköts alla EEC-initiativ på framtiden. Man enades — även om nyanser i bedömningen torde ha förekommit — om att helt koncentrera sig på de instundande tullförhandlingarna i Kennedyronden.

Förhandlingarna i Genève, där Norden uppträder med en gemensam förhandlingsdelegation, blir alltså den

stora frågan på marknadsområdet under den närmaste tiden. Men vad händer efter den 1 juli 1967, då Gattförhandlingarna skall vara avslutade? Kommer det då att finnas en beredskap för en förhandlingsinvi?

Hittillsvarande EFTA-strategi har gått ut på att England skall gå före, och bereda väg för övriga EFTA-länder. Men kommer det engelska initiativet att tas på allvar — och kommer England att hälsas välkommet? Blir Englands tilltrasslade ekonomi, vars sanering ansetts vara ett grundvillkor för ett välkomnande, avklarad så snart?

Hur situationen än utvecklar sig torde det vara klart att EEC inte självant öppnar en välkomnande famn. Initiativet måste tas av EFTA-stater — tillsammans eller enskilt. Inför den osäkra framtiden bör därför heller inte resonemangen om ett isolerat nordiskt initiativ föras åt sidan. Det kan mycket väl visa sig vara en realistisk politik att tanken på det nordiska initiativet hålls levande — för den händelse att den engelska tveksamheten blir alltför långvarig. Den dag kan komma när de nordiska länderna måste ta saken i egna händer.

Det gemensamma nordiska förhandlingsarbetet i Gattförhandlingarna — med en gemensam chefsförhandlare — är värt att notera som en stor händelse. Att förhandlingarna för Nordens del kan bedrivas på en gemensam basis innebär att något positivt och för framtiden förpliktande uppnåtts i det nordiska samarbetet. Det är något som man bör ta fasta på och vidareutveckla.

Ett starkare SACO

Begreppet facklig solidaritet har länge varit ett honnörsbegrepp för LO-förbunden och för den politiska delen av fackföreningsrörelsen. Från socialdemokratiskt håll har man t. o. m. för-

sökt exploatera solidaritetens goodwill-värde genom att dra paralleller mellan motsatsparen arbetare—borgerliga och solidaritet—egoism. Bland de lärdomar som konflikten mellan lärare och statens avtalsverk skänkt finns emellertid den att den fackliga solidariteten är minst lika stor inom SACO- som inom LO-kretsar.

Otvivelaktigt har yttre omständigheter ytterligare svetsat lärarna och SACO samman; avtalsverkets s. k. elefantinhopp, där löften togs tillbaka på ett sätt som är exempellöst i tidigare förhandlingar mellan SAF och LO, den starka misstanken att politiska skäl legat bakom arbetsgivarens agerande samt uttalanden i riksdagen som klart visar att man på många håll betraktat lärarkårens frigivelse som villkorlig — strejkrätten medgavs på villkor att den inte användes. Alla dessa faktorer har samverkat till att skapa en krisstämning som måste givit SACO intrycket att akademikergruppernas fackliga existens stod på spel.

Men samtidigt har den fackliga solidariteten satts på hårda prov genom ett antal prominenta "avhoppares" uttalande avsikt att försöka spränga SACO. Det hade knappast varit förvånande om den stora publicitet som det "fria universitetet" i Uppsala och t. ex. Socialhögskolans i Stockholm rektor Kurt Samuelson fått för sina försök att misstänkliggöra lärarkåren, fått de lockoutade lärarna att svikta. Allmänheten har bibringats intrycket att flykten från SACO varit avsevärd och genom ideliga rapporter om "lärarstrejken" har allmänhetens uppmärksamhet riktats mer på lärarna — som enbart punktstrejkat — än på avtalsverket som skapat den totala lockouten.

En summering av erfarenheterna nu omedelbart efter konfliktveckorna ger emellertid vid handen att SACO ri-

dit ut stormen. De omskrivna avhopparna uppgår efter en preliminär beräkning till 160. Samtidigt har emellertid Lärarnas riksförbund ökat sitt medlemsantal med 10 % och SACO med ungefär lika mycket — ca 4 000 personer. I den mån konflikten gällt akademikernas rätt att i avtalsrörelser framföra sina önskemål på lika villkor med andra fackligt anslutna — och detta har varit den inte minst väsentliga tvistefrågan — har krisveckorna blivit en styrkemanifestation från SACO:s sida.

Valen i Hessen

Delstatsvalen i Hessen i Västtyskland i början av november borde i och för sig inte vara av den betydelse, att de skulle uppmärksammas utomlands. De ansågs inte heller vara särskilt intressanta i Tyskland. Socialdemokraterna (SPD) hade en betryggande majoritet och förväntade sig en stor seger mot bakgrund av att det näst största partiet, de kristliga demokraterna (CDU), var splittrat inbördes genom striderna kring förbundskansler Erhard. Segern kom men blev begränsad. SPD vann ett mandat, och CDU förlorade bara två. Det lilla liberala partiet (FDP) förlorade också två mandat, vilket var en svårare förlust att bära. Ett flyktingparti, som haft fem mandat, förlorade samtliga. När det sistnämnda partiet skulle försvinna var av naturliga skäl närmast en tidsfråga. Valets vinnare med åtta mandat blev ett nytt parti, det tyska nationaldemokratiska partiet (NPD). Det har tidigare bara haft en viss begränsad framgång i Hamburg.

Med över 200 000 röster skulle NPD, om det varit fråga om förbundsdagsval, blivit representerat i parlamentet i Bonn. Därmed skulle den västtyska förbundsdagen i sin mitt fått se medlemmar av ett parti, som med de i politiska sammanhang populära färg-

beteckningarna närmast bör anses vara mörkbrunt. Dess program har betecknats som ett skri av hemlängtan till hitlerismen. Det är antiparlamentariskt och naturligtvis i grunden djupt antidemokratiskt.

Den plötsliga framgången för detta parti med anor ur Tysklands värsta förflutna har kommit många tyskar att vakna upp med ett ryck. Man har ställt sig frågan hur stor fara som egentligen är förhanden. Det är sant, att det krävs en Hitler för att skapa ett hitlerparti, och den nuvarande ledningen inom NPD tycks inte ha nått ned till Hitlers demagogiska djup. Det är vidare sant, att valet inte gällde Bonn utan var ett delstatsval. Det är slutligen sant, att partiet inte för närvarande får något som helst inflytande i Hessen, som styrs av en säker socialdemokratisk majoritet.

Å andra sidan innebär valet, att företrädare för ett nationalsocialistiskt färgat parti för första gången efter kriget kan göra sina stämmor hörda i en parlamentarisk församling av någon betydelse. Detta förhållande kommer inte att direkt och omedelbart påverka inrikespolitiken i Västtyskland. Men däremot betyder det åtskilligt för Västtysklands ställning utåt. För Östtyskland är NPD:s framgång av utomordentligt propagandavärde. Sovjetunionen kan hänvisa till NPD som ett belägg för sitt vanliga påstående att västtyskarna odlar revanschistiska stämningar. Labourregeringen i England kan inte undvika att notera vad som hänt och detta så mycket mindre som t.o.m. Financial Times slagit upp valutgången i Hessen som en stor nyhet.

Orsaken till det nya partiets framgång får väl grovt sett anses vara den, att den parlamentariska utvecklingen i Västtyskland kvalitetsmässigt sett inte varit i paritet med den ekonomiska. Tyskland har en svag parla-

mentarisk tradition. Efter kriget har denna alldeles avbrutits i Östtyskland. I Västtyskland har man underlåtit att fortsätta och utforma den på rätt sätt, och därvidlag har de stora partierna lika stor skuld. I förbundsdagen har utvecklats sig en grälsjuk, ytterst otrevlig stämning, som hur stor eller liten skada den än för övrigt kunnat åstadkomma i varje fall bidragit till att det tyska folket i gemen fått alltför liten aktning för sina parlamentariska församlingar. Bland de tyska politikerna efter kriget kan man också peka ut sådana, som verksamt bidragit till att bringa politikerns yrke i vanrykte.

Det nya partiet kommer, får man hoppas, endast att bekämpas med politiska medel. Det gäller att få 200 000 väljare i Hessen, och kanske lika många i var och en av de andra delstaterna, att förstå att nationalsocialism i varje form vore en skam för förbundsrepubliken Tyskland. En sådan uppfostran av väljarna måste åligga de nuvarande demokratiska partierna. Detta i sin tur lär inte kunna ske utan en allvarlig självrannsakan och inre reformer inom dessa partier och måste föra fram till en helt annan vilja till samarbete mellan dem än den som hittills funnits. Det blir hårda bud, men nödvändiga, om Västtyskland och Europa skall besparas förnedringen av en ny nationalsocialistisk maktkoncentration under nya hakkorsfanor.

Cirkelgång i prisfrågan

Det är ingen tvekan om att socialdemokraternas oförmåga att hålla penningvärdet under kontroll har varit en av huvudorsakerna till regeringspartiets nederlag i höstens val. Den valhänta iver, med vilken man både från regerings- och LO-håll sökt gripa sig an prisfrågorna tycks inte på väljarna ha givit intryck av nödvändig viljefasthet. Och det är naturligt, eftersom de föreslagna åtgärderna ju inte

heller skjutit in sig på de mest relevanta prishöjningsorsakerna.

Omedelbart efter det att löneförhandlingarna mellan LO och SAF varklara deklarerades från regeringshåll att prisövervakningen skulle intensifieras. Hur detta skulle gå till och vad man hade tänkt sig vinna därmed lämnades dock i huvudsak åsido. Sedan kom i juni den statliga riktprisutredningens betänkande, utformat av ensamutredaren Nils Kellgren (s). Kort före valet framlade så en av LO och SAP gemensamt tillsatt arbetsgrupp ett prisstabiliseringsprogram.

Vilka är då de åtgärder man från socialdemokratiskt håll sätter sin tillit till? Genomgående föreslår man skärpta kontroller och ökad aktivitet när det gäller att publicera prisjämförelser. Förslagen syns bottna i en allmän misstro mot både producenter och konsumenter. Därtill föreslår riktprisutredningen bl. a. att ordet "riktpris" byts ut mot det språkligt otympliga "cirkapris", främst emedan en undersökning visat att kunskaperna om innebörden av riktprisbegreppet är bristfälliga. På vilket sätt den terminologiska operationen kommer att leda till en förbättrad folkupplysning har utredningsmannen försiktigtvis underlåtit att diskutera och följdriktigt ges heller inga upplysningar om varför priserna därigenom skulle komma att sänkas.

Utredningen föreslår vidare att företagare i ökad utsträckning skall åläggas att motivera prisförändringar. Om förslaget skall få någon effekt för konsumenterna torde det främst vara prisförändringarna i detaljistledet, som skulle komma att ägnas den största uppmärksamheten, men även producentledet måste givetvis komma att bevakas. Den personalförstärkning av NO:s kansli, som utredningen vidare förordar torde således kunna anta gigantiska proportioner, och skulle ar-

betsvolymen inte vara tillräcklig för att försörja alla friställda socialdemokratiska kommunalpolitiker, som här kan beredas reträttposter, kan man ju bygga ut verksamheten att även omfatta en kontroll av alla icke tillvaratagna möjligheter till prissänkningar.

Naturligtvis ligger det helt i marknadsekonomins intresse att den fria konkurrensen inte begränsas vare sig genom direkta åtgärder från producenternas/detaljisternas sida eller genom bristande kunskaper från konsumenternas. Det går dock inte att komma ifrån att den senaste tidens socialdemokratiska aktivitet bär prägeln av den obotfärdiges förhinder. Innerst inne vet man nog även på det hållet vad som är den egentliga orsaken till prisstegringarna. Man har bara funnit det både bekvämt och politiskt matnyttigt att avlänka kritiken genom att skjuta över hela skulden på industrin och handeln för att själv kunna framstå som inflationens bekämpare i stället för dess främsta tillskyndare.

Inflationens skadeverkningar

Statssekreterare Valfrid Paulsson har i en hörnartikel i Dagens Nyheter den 23 oktober angripit SACO:s beräkningar av akademikernas realinkomstutveckling. Paulsson framhåller först att i vårt land har alla hittills varit överens om att skattenivå, skatteskalor och skatteprogression varit frågor som avgjorts av riksdagen ensam och säger därefter: "SACO:s krav på kompensation för skatteskalornas inverkan på medlemmarnas lönestegringar kan väl närmast karaktäriseras som ett försök att införa ett partiellt andligt frälse." För att visa hur orimlig SACO:s argumentation måste vara gör Paulsson det antagandet att riksdagen beslutar någon viss utgiftsökning, avseende t. ex. försvaret, ulandshjälpen eller stödet till handikappade, som nödvändiggör en skattehöjning och

att den vidare beslutar att skatthöjningen skall tas ut efter bärkraft, alltså via den progressiva inkomstskatten. Om då SACO begärde lönekomensation för detta, innebure det att SACO:s medlemmar inte ville vara med och betala i enlighet med de grunder riksdagen fastställt.

Paulsson nämner ingenting om den företeelse som brukar kallas penningvärdeförsämring. Eftersom den knappast kan vara honom obekant måste man dra den slutsatsen att han jämför skatteskärpning genom inflation med en av riksdagen beslutad skatthöjning. Det är möjligt att det inte finns anledning att göra någon skillnad; nota bene om inflationen är ett resultat av medvetna åtgärder i syfte att öka skatteintäkterna. Hittills har man på regeringssidan brukat förneka att så skulle vara fallet, men Paulsson har kanske avslöjat hur det faktiskt förhåller sig.

SACO-konflikten är en slående illustration till stabiliseringsutredningens uttalande om de rättsliga och psykologiska sidorna av penningvärdeförsämringens skadeverkningar. Den rättsliga sidan är att innebörden i alla avtal med tidsdimension, som är uttryckta i nominella belopp, ändras på ett sätt som inte kan förutses och som således inte är avsett när avtalet ingås. Inflationens samhällspsykologiska effekt framträder som en av dess främsta avigsidor så snart man ser frågan på litet längre sikt. För att ett modernt, demokratiskt samhälle skall kunna arbeta effektivt, fordras ett stort mått av värdegemenskap mellan samhällsgrupperna och av samhällssolidaritet från de enskilda medborgarnas sida. Det krävs att dessa frivilligt och utan omfattande kontroll skall följa alla de regler och lagar, som tillsammans skapar det synnerligen invecklade samhällsmaskineriet. Ifall fler än ett litet antal medborga-

re vore berett att åsidosätta samhällssolidariteten skulle det demokratiska samhället bryta samman. För att acceptera maskineriet fordrar människorna emellertid att det fungerar på ett sätt som de godtar som rättvist.

I tider med sjunkande penningvärde får man vara beredd på att arbetstagarna vid förhandlingar om nytt avtal grundar sina krav på det tillägnad avtalets reala innehård vid den tidpunkt då det ingicks. Detta kan verka chockerande. Vad man har anledning att chockeras över är dock inte de höga kraven på nominella löneökningar utan vad de avslöjar om inflationens skadeverkningar.

Försvarsfrågan

Försvaret har sedan kort före andra världskriget stått ovan partierna. Detta har varit på gott och ont. Debatten har ibland varit i lamaste laget, och överenskommelserna partierna emellan har ibland lett till alltför stor njugghet. Men på det hela taget har den relativa enigheten möjliggjort att vi i dag har en försvarsmakt, som möter respekt även hos stormakterna. Intresset för våra försvarshemligheter har vid upprepade tillfällen på ett närgånget sätt demonstrerats av agenter för främmande makter. U-båtsintertemzozona på svenskt vatten under senaste tid är bara ett exempel. Men enigheten skall nu av allt att döma förbytas till strid. Socialdemokraterna har i försvarsutredningen varslat om ett så lågt bud, att det allvarligt äventyrar möjligheterna att hålla vårt försvar på en betryggande nivå. Icke oväntat tycks alltså försvaret bli den gunga, på vilken regeringen vill ta igen vad man förlorade i valkarusellen. Kraftiga prutningar skall göra det möjligt att plocka fram tillräckligt välsmakande valfläsk till 1968, hoppas man. Ett bättre prov på kortsynt och oansvarig partipolitik är svårt att få.

Och för vem är egentligen det varslade valfläsket avsett? Ju längre regeringen går åt vänster, desto missnöjdare kommer hr Hermansson att vara och förklara, att vill man en verklig vänsterpolitik är det lika bra att ta steget rakt över till kommunisterna. Socialdemokraterna borde emellertid besinna, att de stora förlusterna vid årets val gjordes åt höger. Men kanske får det inträffade tolkas så, att desperationen håller på att gripa regeringen. Att man redan givit slaget förlorat och därför slår omkring sig i blindo.

Partibokens betydelse

Partiboken som främsta merit för att erhålla tjänster i såväl statlig som lokal förvaltning torde inte vara något helt främmande för socialdemokratien. I valrörelsen distribuerade unghögern ett brevkort, där det under en teckning stod att läsa: "Vad bråkar dom om? Jag var ju den ende sökande som hade partibok." Socialdemokratiska adressater har uppenbarligen inte uppskattat hälsningen, allra minst i Nacka. Där krävde dessutom den lokala högern ett slut på systemet att viktiga tjänster besätts med personer, vilkas främsta merit är deras tidigare verksamhet inom det socialdemokratiska partiet. Socialdemokraterna i staden blev indignerade och krävde i en motion skyndsam utredning. Nackahögern ansåg sig inte ha någon anledning att motsätta sig kravet, tvärtom. Och av allt att döma kommer nu utredningen till. Motsvarande utredningar på andra orter, där de borgerliga partierna nu fått majoritet, skulle helt säkert i många fall kunna bli ytterst givande. Det är ett hälsotecken för svensk demokrati, att det börjar röra på sig.

Ungdomsväljarna och ungdomskulten

Ungdomen har svikit socialdemokratien i stor utsträckning vid årets val. Detta bestyrkes av en analys av fil. dr Ivar Öman, som vid en jämförelse mellan innerstads- och ytterstadsförsamlingar i Stockholm funnit, att minskningen för socialdemokraterna i innerstadsförsamlingarna, där man träffar på de äldre röstande, inte var större än 3,5 procent av antalet röstberättigade, medan minskningen i ytterstadsförsamlingarna uppgick till så mycket som 7,15 procent. I storstadsområdena har tydligen utsikterna att lydigt anpassa sig till kösamhällets beteendemönster, inte minst den tröstlösa väntan på bostad, verkat föga tilltalande på de yngre väljarna. Helt obegripligt förefaller detta sannerligen inte utom möjligen för socialdemokratiska propagandamakare. Partisekreterare Sten Andersson, kallad "borgerlighetens största tillgång", gjorde kanske sina skönmålningar i aningen för grälla färger. Allt är inte konst.

Ungdomskulten hörde annars till överdrifterna i valrörelsen och har också med rätta kritiserats på många håll. Det fick något av löjets skimmer över sig, då man på en del håll försökte göra valet till en tävling, där den minsta gemensamma åldern på listan skulle ge utslaget. Det förefaller inte uteslutet, att särskilt ungliberalernas högljuddhet hos många väljare lett till en negativ reaktion. Ofta fick man intrycket, att omdömesförmågan hos en del av dessa kandidater verkligen stod i direkt proportion till åldern. Man äger ej snille för det man är ung. Ungdomen gör rätt i att kräva en plats i solen. Många unga kandidater är kvalificerade för att få olika poster i samhället. Men det väsentliga är ej deras ungdom utan de personliga kvalifikationerna. Detsamma gäller givetvis äldre kandidater. De

är inte à priori de bästa på grund av ålderns erfarenhet, men de bör inte heller vara diskvalificerade. Rätt man eller kvinna på rätt plats, oavsett ålder, förefaller vara en rätt hygglig ledstjärna vid kandidatnomineringar.

Svensk Linje

Konservativa Studentförbundets Svensk Linje har fått en ny politisk redaktör. Ulf Rytterborg är hans namn, och detta har förorsakat åtskillig polemik såväl inom studentförbundet som mellan detta och unghögern. Herr Rytterborg inledde sitt nya värv med att skriva en ledare i samma "frejdiga" stil, som är utmärkande för de numera båda "oberoende liberala" tidningarna Kvällsposten och Sydsvenska Dagbladet. Detta borde dock inte ha förvånat, eftersom hr Rytterborg i sin dagliga gärning är politisk medarbetare i Kvällsposten. Icke utan skäl ifrågasatte många konservativa studenter, varför en politisk redaktör på en liberal tidning — som dessutom aldrig haft någon anknytning till organisationen tidigare — skulle anförtros uppdraget att föra pennan i ett konservativt organ. Hr Rytterborg hade dessutom för en veckotidning aviserat, att han, om han till även tyrs skulle väljas in i riksdagen 1968, främst skulle kunna tänka sig att ansluta sig till folkpartiet. Svensk Linje har nu haft två på varandra följande redaktörer, som samtidigt varit knutna till Wahlgrenkoncernens tidningar.

Hur skulle det vara, om studentförbundet återupplivade traditionen att ha en student som redaktör? Kanske skulle det då också bli lättare att frigöra sig från beroendet av Malmö och föra den avancerat konservativa politik, som en gång för inte så länge sedan utgjorde Konservativa studentförbundets adelsmärke.

LAMCO och TV

LAMCO har oberättigat blivit utsatt för ett hänsynslöst och tendentiöst TV-program, ett av monopolföretagets många klavertramp. Det väcker oneligen förvåning, minst sagt, då radiochefen tillbakavisade Grängesbergsbolagets krav på beriktigande. Det inträffade leder till två slutsatser. Den första är nödvändigheten för en borgerlig regering att komma till rätta med den nuvarande radio- och TV-politiken genom att bryta Sveriges Radios monopolställning och tillåta en fri åsiktsbildning också i radio och TV. Den andra är, att det behövs mycken upplysning i vårt land om de verkliga förhållandena i u-länderna. Tusentals människor i Sverige tycks uppenbarligen lätt ha bibringats vanföreställningen, att det är möjligt att göra direkta jämförelser mellan arbetsförhållandena i Sverige och ett afrikanskt u-land. Sällan har dumheten firat sådana triumfer som i vissa vänsterextrema tidningars kommentarer till det famösa TV-programmet.